

DATUM
2013-05-23
ERT DATUM
2013-02-20

DIARIENR
2013/53-4
ER BETECKNING
S2013/818/FS

Regeringskansliet
Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Patientlag SOU 2013:2

I Patientmaktutredningens delbetänkande läggs ett förslag till en ny patientlag fram. Statskontoret tar inte ställning till innehållet i den föreslagna lagstiftningen i sak. Vi har i detta remissvar valt att lyfta fram två principiella frågor som enligt vår mening inte har behandlats tillräckligt i betänkandet. Vi kommenterar även konsekvensanalysens kostnadsberäkningar.

En övergripande synpunkt är att betänkandet brister i tydlighet och konkretisering. Analyser och konsekvensbeskrivningar är i vissa fall ytliga eller ofullständiga. Det är utifrån betänkandet svårt att överblicka exakt vilka konkreta förändringar som den nya patientlagen skulle medföra. Det är inte heller möjligt att överblicka samtliga följder en ny lagstiftning skulle få för landstingen eller staten. Statskontoret menar att det är tveksamt om betänkandet utgör ett tillräckligt underlag för beslut om en ny patientlag.

Proportionalitetsprincipen

I betänkandet konstateras att en inskränkning av den kommunala självstyrelsen inte bör gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som föranlett den (14 kap. 3 § regeringsformen). En regelmässig prövning av de kommunala självstyrelseintressena ska göras under lagstiftningsprocessen med tillämpning av proportionalitetsprincipen. En inskränkning i den kommunala självstyrelsen bör inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett den.

Utredningen konstaterar att förslaget om ökad valfrihet för patienter i öppen vård medför konsekvenser för den kommunala självstyrelsen. Vidare konstaterar utredaren att ”även andra förslag kan i viss mån påverka den kommunala självstyrelsen”. Utredningen menar dock dels att samtliga inskränkningar i den kommunala självstyrelsen är proportionerliga med hänsyn till de ändamål som föranlett dem, dels att direktiven föreskriver att utredningen ska lämna ett förslag till reglering av ett fritt vårdval över hela Sverige.

Statskontoret konstaterar att det saknas ett djupare resonemang kring denna fråga i betänkandet. Utredaren har haft ett uppdrag att presentera ett förslag

till lagstiftning. Statskontoret efterfrågar emellertid en större transparens vad gäller utredarens överväganden och avvägningarna mellan de kommunala självstyrentressena å ena sidan och de nationella intressen som den föreslagna lagstiftningen ska tillgodose å andra sidan. I intresseavvägningen bör ingå att pröva olika alternativ till reglering. Den reglering som väljs bör inte inskränka den kommunala självstyrelsen i större utsträckning än vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett den. Utredningen borde ha redovisat varför en mindre långtgående reglering inte skulle vara lämplig.

Finansieringsprincipen

Vid beredning av förslag som har ekonomiska konsekvenser för kommuner och landsting ska en bedömning göras av de kommunalekonomiska effekterna och om den kommunala finansieringsprincipen ska tillämpas. Finansieringsprincipen är inte lagfäst men har godkänts av riksdagen och tillämpas sedan 1993.¹ Principen innebär att kommuner och landsting inte bör åläggas nya uppgifter utan att de samtidigt får möjlighet att finansiera dessa med annat än höjda skatter. Den gäller när riksdag, regering eller myndighet fattar bindande beslut om ändrade regler för verksamhet. Finansieringsprincipen ska tillämpas även om frivilliga uppgifter blir obligatoriska för kommunerna och landstingen eller om ambitionsnivåer för befintliga kommunala uppgifter ändras. Den ska vidare tillämpas även om det inte handlar om en rättighetslagstiftning.

Statskontoret menar att en analys av i vilken utsträckning den föreslagna lagstiftningen påverkar kommunernas och landstingens verksamhet och om det får effekt på deras ekonomi bör vara mer ingående än de resonemang som presenteras i betänkandet. Det bör även finnas en bedömning av om den föreslagna regleringen ger stora skillnader i effekter för enskilda landsting. Som ett exempel på en bestämmelse som kan få stora skillnader i effekter för olika landsting kan nämnas utredningens förslag om ett utökat fritt vårdval. Landstingens skyldighet att erbjuda öppen hälso- och sjukvård utvidgas till att gälla även utomlänspatienter. Statskontoret efterlyser en djupare analys av i vilken utsträckning man kan förvänta sig skillnader i effekter mellan olika landsting.

Konsekvensanalysen

Statskontoret menar att konsekvensanalysen saknar tillräckliga konkretiseringar och i vissa delar är alltför svepande. Utredningen har endast i begränsad utsträckning analyserat vilka konsekvenser den föreslagna regleringen

---

¹ Se Prop. 1991/92:150, del II, avsnitt 4.4.2 Finansieringsprincipen och Prop. 1993/94:150, bilaga 7, avsnitt 2.5.1 Finansieringsprincipens tillämpning.

kommer att medföra, såväl för landstingen som kollektiv som för enskilda landsting.

Statskontoret menar vidare att det är en brist att utredningen, i de fall den har identifierat ökade kostnader med anledning av förslagen, inte har beräknat eller åtminstone uppskattat storleken på dessa. Exempelvis bör staten enligt utredningens bedömning stödja genomförandet av patientlagen inom ramen för en överenskommelse med Statens Kommuner och Landsting (SKL). Regeringen bör tillsammans med SKL bland annat överväga vad som är nödvändigt för att i alla delar genomföra reformen. Regeringen bör enligt utredaren bidra med medel till sådana stödåtgärder. Inga beräkningar eller uppskattningar av storleken på dessa kostnader för staten har gjorts.

Generaldirektör Yvonne Gustafsson har beslutat i detta ärende. Utredningschef Anna Pauloff och utredare Charlotte Andersson, föredragande, var närvarande vid den slutliga handläggningen.

Yvonne Gustafsson

Charlotte Andersson